

KUR'AN-I KERİM'DEKİ CİHAD AYETLERİ BAĞLAMINDA İSLAM'IN İNSANA BAKIŞI

Yrd. Doç. Dr. Harun ŞAHİN¹

Giriş

Sayın başkan, değerli akademisyenler, saygıdeğer misafirler.

Her din gibi İslam dini de kendi mesajını insanlara, mümkün olursa bütün insanlığa iletmek istemiş ve bunun için de bir takım yollar izlemiştir. Bunlar, İslam'a sözle davet, onların yaptıklarına tahammül ederek, bir nevi sabrederek ve nihayetinde şartlar gerektirirse de Cihad ilan ederek mesajını iletmek istemiştir.

İslam, insanların bu dünyada gerçek yaratıcıya karşı çeşitli şekillerde gaflete düşeceğini, bundan dolayı da hem bu dünyevi hayatlarını hem de Uhrevi hayatlarını kaybetmemeleri için onların uyarılmalarını, ikaz edilmelerini gerekli görmüştür. İslam kendisini, kendinden önceki dinlerin orijinal aslını tasdik edici, onların tahrif olmuş taraflarını düzeltici ve tamamlayıcı olarak tarif eder. Peygamberini de son peygamber, “*Hatemün Nebiyyin*” olarak tarif eder. Son din olması hasebiyle İslam evrensel bir dindir ve mesajı da bütün insanlığadır. İslam Peygamberi (sav) Kıyamet'e kadar sürecek bir dinin peygamberi olarak, bütün insanları bir tek gaye etrafında toplamaya davet etmiştir. Cenab-ı Hakk'ın Kur'an'da bir çok ayette “*Ey insanlar!*”² diye hitap etmesi, O'nun mesajının evrenselliğini göstermesi açısından dikkat çekicidir.³

Bir başka ayette de şöyle buyruluyor: “*Ey insanlar! Sizi bir tek ne-*

¹ Harran Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

² Bakara 2/21, 168, Nisa 4/133,

³ Yılmaz, Musa Kazım, *Cihad Ayetleri ve İnsan Hakları*, HRÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 3 Yıl: 1996.

fisten yaratan ve ondan da eşini yaratan, ikisinden birçok erkek ve kadın üretilip yayan Rabbinize itaatsizlikten sakının!”¹ Kur’an’ın bu ve buna benzer ayetleri insanları asgari bir müşterekte birleştirmeye davet etmektedir. Diğer bir ayette de insanların eşit yaratıldığı, bir kavmin diğerinden daha üstün olmadığı, Allah katında en değerli olanın da Allah’tan en çok korkan ve O’na yakın olan kişi olduğu şu şekilde belirtiliyor: “Ey insanlar! Şüphesiz sizi bir erkek ile bir dişiden yarattık, tanışasınız diye sizi kavim ve kabilelere ayırdık,(.) Allah katında en değerli olanınız O’na itaatsizlikten en fazla sakınmanızdır. Allah her şeyi hakkıyla bilmektedir, her şeyden haberdardır.”² Yine bir başka ayette Yahudi ve Hristiyanlara şu şekilde hitap edilmektedir: “De ki: ‘Ey Ehl-i kitap! Sizinle bizim aramızda müşterek olan bir söze gelin: Yalnız Allah’a tapalım, O’na hiçbir şeyi ortak koşmayalım ve Allah’ı bırakıp da içimizden bazıları diğer bazıların rab edinmesin.’ Eğer yine yüz çevirirlerse, ‘Şahit olun ki biz müslümanlarız’ deyin.”³

İnsanların yaratılıştaki bu eşitliğini Allah Resûlü’nün meşhur Veda Hutbesinde de görüyoruz. Rasulullah orada buyuruyor ki: “*Ey insanlar, Rabbiniz bir, babanız birdir, hepiniz Adem’densiniz, Adem de topraktandır. Arabın, Arap olmayana ya da Arap olmayanın Araba bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva ile yani “Allah’tan en çok korkmakla ve O’na en yakın olmakladır.”⁴ Bir başka hadiste de: “İnsanlar tarakların dişleri gibi eşittir” buyurulmaktadır.*

Bu verdiğimiz birkaç ayet ve Veda Hutbesi’nden de anlıyoruz ki İslam belli bir ırka, belli bir zamana ve mekana has olarak gelmemiş, evrensel olarak bütün insanlara ve mekanlara hitap etmek için gelmiştir. Yine İslam kendisinin ve mesajının evrensel olduğunu belirten bir başka ayette de Rasulullah aracılığıyla şöyle buyrulmaktadır: “*De ki ben sizin hepimize göklerin ve yerin sahibi olan Allah’ın elçisiyim.*”⁵ Şu ayeti kerimeyi de umarım hemen herkes hatırlayacaktır: “*(Ey Muhammed) Seni de âlemlere ancak rahmet olarak gönderdik.*”⁶

Zikrettiğimiz bütün bu ayetler İslam’ın muhatabının bütün insanlık olduğunu belirtmektedir. İslamiyet 1400 küsur yıldır insanları

¹ Nisa 4/1.

² Hucurat 49/13.

³ Ali İmran 3/64.

⁴ Ahmed, b. Hanbel, Müsned, V/411.

⁵ Araf 7/158.

⁶ Enbiya 21/107.

insan olma yönünden eşit görünürken, bugün hâlâ dünyamızda insanların ve milletlerin birbirlerini eşit görmeleri şöyle dursun genellikle diğer insanları ve milletleri türlü yollarla sömürerek alt etmek ve kendi üstünlüğünü ve hakimiyetini dikte ettirme yarışında olduklarını üzüntüyle seyretmekteyiz. Sonuçta da kan, göz yaşı ve mağduriyetlerin azalmaktan ziyade arttığına şahit olmaktayız. Modern dünyamızda 1948 de oluşturulan İnsan Hakları Evrensel Beyannameinde prensip ve ilkeler bazında dünya milletleri ve insanları (bütün insanlar) arasında eşitlik, adalet ve hoşgörü öngörülse de maalesef belirtilen bu unsurların olması gerektiği seviyede başarılmadığını ve etrafımıza hemen her gün yaşanan acı örnekler bizlere açıkça göstermektedir.

İslam’da Cihad Kavramı ve Hakkındaki Yanlış Anlaşılmalar

Her ne kadar Hz. Peygamberin İslam’ı yeryüzüne yaymak için yapması gerekenler arasında cihad yapmak da sayılsa da, Hz. Peygamberin asıl görevi Kur’an-ı Kerim’i, İslam’ı, tebliğ ve teybin etmek (açıklamak) idi. Bunun en açık ifadesini şu ayette görmekteyiz : “Ey Peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et! Eğer bunu yapmazsan O’nun mesajını iletmemiş olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır.”¹

Cihad genel anlamlarıyla; *çalışmak, uğraşmak, gayret sarfetmek* anlamlarına gelmektedir. İslam’ın yükselmesi, korunması ve yayılması için her türlü çalışmada bulunmak, uğraşmak, gayret sarf etmek ve bu yolda sıcak ve soğuk savaşa girmektir.²

Meşhur Kur’an sözlüğü *el- Müfredat* müellifi Rağıb el-İsfahani, cihadı üçe ayırıyor:

- 1) Açık düşmana karşı savaş
- 2) Şeytana karşı savaş
- 3) Nefse karşı savaş.³

Şu ayetler, cihadın yukarıda saydığımız çeşitleri ile ilgilidir: *Hac* 22/78, *Tevbe* 9/41, *Enfal* 8/72. Nefisle mücahedeye örnek kabilinden Allah Resûlü şöyle buyurmaktadır: “*Düşmanlarımızla savaştığımız gibi beva ve*

¹ *Maide* 5/ 67

² *Şamil İslam Ansiklopedisi, Cihad Maddesi*

³ İsfahani, *Müfredat, c-b-d maddesi*

heveslerinizle (nefislerinizle) de savaşıyoruz.”¹ Rağıb el-İsfahani bu hadisi bahsettiğimiz eserine almakla birlikte bu hadisin kaynağını bulamadığını, ancak bu anlama gelen bazı hadislerin mevcut olduğunu belirterek onları eserinde nakleder. Mesela: “*Mücahid kişi Allah’a itaat hususunda nefsiyle mücabede eden (savaştan) kişidir.*”²

Büyük cihadın nefisle yapılan cihad olduğu konusunda Rasulullah’ın Bedir savaşından dönerken söylediği meşhur–“*Küçük Cihad’dan Büyük Cihad’a dönüyoruz, yani nefislerimizle olan cihada*”- sözünü umarım bir çoğumuz hemen hatırlamıştır bile. El ve dil ile cihad etme konusunda da Rasulullah şöyle buyuruyor: “*Kafirler ile ellerinizle ve dillerinizle cihad ediniz.*”³

Batılı araştırmacıların cihadın anlam ve mahiyetiyle ilgili olarak gerçeği yansıtmayan görüşleri yanında cihadı, “*mukaddes savaş*” (holy war, guerre sainte) şeklinde terceme etmeleri de doğru değildir. *Cihad* kelimesi her zaman savaş anlamını ifade etmediği gibi pratikte savaşın mukaddes sayılması da hayat anlayışından kaynaklanmaktadır. Müslüman, Batı hayat anlayışına göre mukaddes sayılabilecek belki tek şey olan ibadeti bile gösteriş veya maddi menfaat maksadıyla yapar da Allah’ın rızasını gözetmezse dince makbul sayılan bir iş yapmış olmaz, hatta bu durum onu şirke kadar götürebilir.⁴ Bir de, Batıda cihada “*Kutsal Savaş*” tanımı verilmesi adeta, “Müslümanlar dünyada ne kadar kafir / gayrimüslim öldürürse o kadar sevap alacaklarına inanıyorlar” gibi çok yanlış ve art niyetli bir bakış açısı oluşmasına da meydan verebilmektedir. Şunun altının özellikle çizilmesi gerekir ki; Cihad, inançların veya dinlerin savaşı demek değildir. İslam’da inandığı değerler ne olursa olsun kişilere inanç hürriyeti en geniş şekilde sağlanmıştır. Şu ayet bunun en güzel delilidir: “*Ve de ki: gerçek, Rabbinizden gelendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin.*”⁵

İslamın hayat anlayışı Kur’an-ı Kerim’de, “*De ki, şüphesiz benim namazım da ibadetlerim de hayatım da ölümlüm de alemlerin rabbi Allah içindir*”⁶ şeklinde dile getirilmektedir.⁷

¹ İsfahani, *Müfredat*, c-b-d maddesi

² *Müsned*, 2:22, *Tirmizî*, *Zühd*, 4:165

³ *İbn Hibban*, no:1218, *Hakim*, 2/ 81

⁴ DİA İslam Ansiklopedisi, “*Cihad*” maddesi

⁵ *Kehf* 18/ 29

⁶ *Enam*, 6/162

⁷ DİA İslam Ansiklopedisi, “*Cihad*” maddesi

Cihadın gayesi yeryüzünden fitneyi kaldırmak, İslam dinini insanlara tebliğ etmek ve Hakkı yüceltmektir. İslam’da savaş, intikam, öldürme, yağma, baskı ve zulüm yapmak için değil; bunları ortadan kaldırmak için yapılır. Müslüman olmayanları, zorla İslam’a sokmak diye bir şey yoktur. Cihad’dan maksat, *insanları baskılardan kurtarmak, İslam’ın yüce gerçeklerini onlara duyurmak ve kendi rızalarıyla Müslüman olabilecekleri ortamları hazırlamaktır.*¹ Hz peygambere hangi amelin daha faziletli olduğu sorulduğunda; “*İman ve Allah yolunda cihad’dır*”² buyurarak cihadın imandan hemen sonra geldiğine işaret etmiştir. Ayrıca Allah yolunda savaşanları gazilik ve şehitlik rütbesine erenleri öven ve onlar için büyük nimetler ve dereceler bulunduğunu haber veren birçok ayet ve hadis vardır.³ Hanefi Hukukçular, savaşın mubah olmasını, *inanmayanların Müslümanlara karşı harp açmalarına, düşmanlık ve tecavüzde bulunmaları şartına bağlamışlardır.*⁴

Normalde Müslümanlar savaşı istemezler ama savaş vuku bulunca da sabir ve metanetle savaşır. Zira Hz. Peygamber (sav): “*Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyiniz, fakat düşmanla karşı karşıya gelirsiniz, sabredin, direnin!*”⁵ buyurmuştur.

Şunu hemen belirtmekte fayda görüyoruz ki; Özellikle günümüzde İslam’ın berrak ve barışçıl yüzü – özellikle Amerika’daki 11 Eylül saldırıları ve sonrası olmak üzere - İslam adına yapıldığı iddia edilen bir takım olaylar sebebiyle bilhassa batılı bir takım çevreler tarafından olduğundan farklı ve olumsuz algılanmaya ve negatif bir şekilde lanse edilmeye çalışılmıştır. Özellikle de İslam’ın Cihad kavramı olur olmaz şekillerde ve haksız bir tarzda tanınmakta ve tanıtılmaktadır. 11 Eylül olayları sonrası negatif kampanyalar artarak devam etmektedir. Bu minval üzere Papa 16. Benedictus’un Almanya’da Regensburg İlahiyat Fakültesinde akademisyenlere yaptığı konuşmada sarf ettiği –başkasından nakil de olsa-talihsiz sözleri de bu negatif kampanyadan saymak yanlış olmasa gerektir.

Burada Papa, Bizanslı İmparator II. Mihail Paleologos’un bir İslam alimine hitaben söylediği şu sözü naklediyor: “*Hadi bana Hz.*

¹ Şamil İslam Ansiklopedisi, “Cihad” maddesi

² *Tecrid-i Sarih Ter.* 7/ 445

³ Bkz. *Şamil İslam Ansiklopedisi, Cihad*

⁴ TDV *İslam Ansiklopedisi, Cihad* Maddesi 7/529

⁵ *Buhari, Cihad*, 112, 156, *Müslim, Cihad*, 19,20

*Muhammed'in yeni olarak ne getirdiğini göster; bu konuda kendisinin vaaz' ettiği dini kılıç ile yayma emri türünden kötü ve insanlık dışı şeylerden başka bir şey bulamazsın."*¹ Burada Papa her ne kadar bu ifadelerin bir alıntı olduğunu belirtse de, bu talihsiz konuşmasından sonra İslam dünyasında bu konuşmaya çok ciddi tepkiler ve itirazlar olmuştur. Hatta bazı yerlerde batılı ülkelerin elçiliklerine saldırılar, yaralamalar ve hatta öldürmelerin olduğuna şahit olduk. İslam hakkındaki gerçeklerin Papa'nın naklettiği şekilde olmaması bir tarafa, Hıristiyanların lideri konumunda olan bir zatın böyle hassas ve yanlış anlaşılma ihtimali yüksek olan bir konuda daha dikkatli olması beklenirdi.

Dünya tarihinde en etkili olmuş 100 lideri incelediği kitabını² yazıp onları tarihe ve insanlığa etkilerine göre sıralayan ve Rasulullah'ı da bu listenin zirvesine yani 1. sıraya koyan 1932 doğumlu NASA'da Astrofizik profesörlüğü yapmış ve aynı zamanda da Hukukçu olan Michael H. Hart³ gibiler de Papa'nın da mensubu bulunduğu aynı batı dünyasındandır. Ama O, Papa'dan bir farkla ayrılır; Michael Hart Peygamberin hayatını, getirdiği medeniyeti, insanlığa sunduğu yüce değerleri inceledikten sonra, bırakınız İslam'ın kılıçla, zorla yayılan bir din olduğunu iddia etmeyi, tam aksine, Michael Hart, kendisi farklı bir dine mensup, yani bir Yahudi⁴ olmasına rağmen, aralarında dünya tarihinde gelmiş geçmiş en etkili 100 kişi arasında İslam'ın peygamberini 1. sıraya yerleştirme objektifliğini gösterebilmiştir. Kitabın yazarının Rasulullah'ı kimlerle kıyasladığını görmek açısından ilk 10 sıraya kimleri koyduğuna bir göz atarsak şu isimleri görürüz: 1. Hz. Muhammed, 2. İsaac Newton, 3. Hz. İsa, 4. Buda, 5. Konfiçyüs, 6. St. Paul (Hz. İsa'nın Havarisi), 7. Ts'ai Lun (Kağıdı icad eden), 8. Gutenberg (Matbaayı icad eden), 9. Kaşif Kolombo, 10. Albert Einstein⁵

İslam'ın şiddet getirdiği, kılıç zoruyla yayıldığını iddia edenlere, nakledenlere İslam dünyasından da gerekli bilimsel cevaplar zaten verilmiştir.

Meşhur İngiliz devlet adamı Prens Bismark (1815-1898) "*Senin*

¹ www.ntvmsnbc.com/news/385182.asp

² *The 100: A Ranking of the Most Influential Persons in History*, 1978

³ http://en.wikipedia.org/wiki/Michael_H._Hart

⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Michael_H._Hart

⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/The_100_%28book%29

asrında yaşamadığımdan dolayı çok üzgünüm Ey Muhammed. Kur'an Allah'ın kitabıdır. İnsanlık senin gibi bir kabiliyeti bir defa görmüş ama bir daha asla göremeyecektir. Senin huzurunda kemali hürmetle ve muhabbetle eğilirim.”¹ demek suretiyle Peygamberimize olan hayranlığını ifade etmiştir.

Bu noktada İslam'ın kılıçla yayıldığı iddiasına yine bir batılı tarihçi olan Thomas Carlyle (1795 - 1881) şu cevabı veriyor: “Muhammed insanları zorla dinine soktu demek kelimenin tam anlamıyla tarihe bir iftiradır. Zira bir tek insanın eline kılıç olarak bütün insanlığa meydan okuması mümkün müdür?”²

Din bilgisi, inanç ve amelden oluşan bir bütündür. Bir insana zorla bilgi verilebilir, fakat zorla inanması sağlanamaz. Çünkü iman kalbin tasdikidir, bildirilenin doğru olduğuna insanın içten kanaat getirmesi ve inanmasıdır. Bu inanma ancak serbest irade ile karar vermeye ve tercih etmeye dayanır. Ayrıca kalbin ve zihnin içinde olup bitenleri başkasının bilmesi mümkün olmadığından, zora mâruz kalan kimsenin "İnanırım" demesi halinde bunun içteki duruma uygun olup olmadığı kontrol edilemez.

Sonuç olarak, bir kimse ne zorla inandırılabilir ne de zor altında inandığını söyleyenin içtenliğine güvenilebilir. Dinî amelin özü ihlâstır. *İhlâs*, yapılanların Allah rızâsı için gerçekleştirilmesidir.³ Bu noktada İslam'da irade hürriyeti asıldır. Dileyen iman eder dileyen etmez ve küfürde ısrar eder. Bu durum bir ayette şöyle belirtiliyor: “*Ve de ki: Gerçek, rabbinizden gelendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin.*”⁴

Hz. Muhammed'in İslam'a çağırırken zor kullanmaması konusunda şu ayeti kerime çok manidardır ve Rasulullah'ı apaçık uarmaktadır: “*Sen onlara egemen bir zorlayıcı değilsin.*”⁵ Ayrıca din konusunda zorlamanın olmadığını belirten meşhur ayeti kerimeyi zikretmeden geçemeyiz: “*Dinde zorlama yoktur. Doğru eğriden açığa ayrılmıştır. Artık kim sabte tanrıları reddeder de Allah'a inanırsa kopmayan sağlam bir kulpa yapışmıştır. Allah her şeyi işitir ve bilir. Allah iman edenlerin velisidir; onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır.*”

¹http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_b_sd.birlesim_baslangic_yazici?P4=16525&P5=B&page1=15&page2=15

² Dr. Hamdi Abdulkadir, *Mevlîdu Nebîyyir Rabme*, s. 138, Mısır, H. 1395 (Nakleden. M. K. Yılmaz, *Cihad Ayetleri*, s. 17)

³ *Kur'an Yolu*, Diyanet İşleri Başkanlığı, Bakara Suresi 256. ayetin tefsiri.

⁴ *Kehf* 18/ 29

⁵ *Çaşıye* 88/ 22

İnkâr edenlerin velileri ise sabte tanrılardır; onları aydınlıktan çıkarıp karanlıklara sokarlar. İşte bunlar ateşliklerdir, bunlar orada devamlı kalıcıdırlar.”¹

Bugün Hz. Muhammed’ (sav) den ve O’nun kurduğu medeniyetten hürmetle yad ettiren şey, yaşadığı çağ ve çağdaşlarına yüksek ahlak ve iman gücüyle hükmetmiş olması, ileri çağlar için aydınlatıcı ve mükemmel bir rehber olduğunu göstermesidir. Esasen fikirleri her tabakada kabul gören bir peygamberin zorla ve cebir unsuruyla bütün insanlara rehber olmaya çalışması akıl ve mantıkla bağdaşmaz.²

Cihad ile İlgili Ayetler ve Yorumları

Cihad hakkında yukarıdaki genel bilgilerden sonra Cihad (*seyf*) ayetleri denen ayetlerden konumuzla doğrudan ilgili olanlarını inceleyelim. Genel kabule göre bu ayetler şunlardır: *Tevbe* 9/5, *Nisa* 4/91, *Muhammed* 47/4. *Enfal* 8/39-40.

1) Tevbe Suresi 9 / 5

Ayetin meali şöyledir:

“Haram aylar çıkınca, müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün, esir alın, kuşatın ve onları her geçit yerinde gözetleyin. Şayet tövbe ederler, namazlarını kılarlar ve zekâtlarını verirlerse artık onları serbest bırakın. Allah affedicidir, bağışlayıcıdır.

Bu ayet, Müslümanlara karşı düşmanlık içinde bulunan ve imza koydukları anlaşma şartlarına uymayanlara hitap etmektedir. Nitekim “Ancak kendileriyle anlaşma yaptığımız müşriklerden bilâhare yükümlülüklerini eksiksiz yerine getiren ve sizin aleyhinize kimseyi desteklemeyenler müstesna; onlara verdiğiniz söze süresi doluncaya kadar riayet ediniz. Allah baksızlıktan sakınanları sever”(Tevbe 9/4) ayeti de gösteriyor ki, “öldürme” emri, anlaşma şartlarına riayet etmeyen ve hicretin beşinci yılında Müslümanlar aleyhinde oluşturulan birleşik küfür ordularına katılanları kapsamaktadır. Hatta bunlara bile açık bir kapı bırakılmış ve “Eğer ortak koşanlardan biri eman dileyip yanına gelmek isterse, onu yanına al, Allah’ın sözünü işitsin,(Tevbe 9/6) ayetiyle söz konusu öldürme emrinin sadece taşkınlık ve azgınlık yapan

¹ Bakara 2/256-257

² Yılmaz, M.K., s. 17.

müşriklere mahsus olduğu vurgulanmıştır.¹ Meşhur müfessir Fahrettin er-Râzî, âyetin bu kısmında ince bir mâna bulunduğunu belirterek bunu şöyle açıklar: “Yüce Allah bu kimselerin lehine olan yolları daraltıp onları ağır cezalara lâyık saydıktan sonra, inkârlarından vazgeçerek tövbe edip namazlarını kılmaları ve zekâtlarını vermeleri halinde dünyada bütün bu felâketlerden kurtulmuş olacaklarını ifade etmiştir.”²

2) Nisa Suresi 4 / 91

Ayetin meali şöyledir:

“Bunlardan başka hem sizden hem de kendi topluluklarından emin olmak isteyen kimseleri de bulacaksınız. Bunlar ne zaman fitneye yönlendirilseler hemen dönüp ona dalarlar; bu sebeple sizden uzak durmaz, size barışçı davranmaz ve yakınızdan ellerini çekmezlerse onları hemen yakalayın, ele geçirdiğiniz yerde öldürün. İşte onlar hakkında size apaçık bir yetki vermiş olduk.”

Bu ayetlerde bahsedilen kafirler Medine dışındaki münafıklardır. Bunların bir kısmı Mekke’de kalmış, hicret etmemiş ve müşriklerle işbirliği yapmışlardır; bunlar Müslümanların düşmanı oldukları ve onlara karşı savaştıkları için buldukları yerde imha edileceklerdir. Bir kısmı Müslümanlar ile aralarında saldırmazlık antlaşması bulunan toplumlara sığınmışlar, diğer bir kısmı da hem Müslümanlarla hem de kendi toplumlarıyla savaşmak istemeyip tarafsızlığı tercih etmişler ve Müslümanlarla barış yapmaya, iyi geçinmeye temayül göstermişlerdir. Bu son iki kısım kendi hallerine bırakılacak, onlarla savaşılmayacaktır.³

4) Muhammed Suresi 47 / 4

Ayetin meali şöyledir:

“Kâfirlerle savaşa girdiğinizde hemen öldürücü darbeyi vurunuz, nihayet onları çöktürünce esirleri sağlam bağlayınız. Sonra ya karşılıksız bırakırsınız yahut bedel alarak; ta ki savaş ağır yüklerini indirsin (sona ersin). İşte böyle; Allah dileseydi onları bizzat cezalandırırdı, fakat sizleri birbirinizle denemek istiyor. Allah, yolunda öldürülenlerin amellerini asla boşa çıkarmayacaktır.”

¹ Yılmaz, M.K. s. 27-18

² *Kur’an Yolu*, Diyanet Tefsiri, Tevbe 9/5 Tefsiri.

³ *Kur’an-ı Kerim ve Türkçe Açıklamalı Meali*, (Komisyon) Nisa 4/ 91 in açıklaması.

Kendisi de bir tefsir müellifi olan Prof. Dr. Süleyman Ateş’e göre, hakkında müfessirlerin, bir iniş sebebi zikretmedikleri bu ayetler, kafirlerle savaş konusunda genel hüküm getirmiştir. Burada, savaşılması, boyunlarının vurulması emredilen kafirler, kendi, halinde bulunan, kendi inancına göre yaşayan zararsız kafirler değil, hem inkar eden, hem de Müslümanlara saldıran, Allah yoluna engel olan kafirlerdir. “*İnkâr edip Allah yoluna engel olanlar*” mealindeki birinci ayet bunu ortaya koymaktadır.¹

5) Enfal Suresi 8 / 39 – 40

“Fitne ortadan kalkıncaya ve dinin tamamı Allah için oluncaya kadar onlarla savaşınız. Vazgeçerlerse kuşkusuz Allah yaptıklarını görmektedir. Yüz çevirirlerse biliniz ki Allah sizin mevlânızdır, O ne güzel mevlâdır, ne eşi bulunmaz yardımcısıdır!”

Bu ayetin tefsiri ile ilgili olarak Ebû Bekir İbnü'l-Arabi'den önemli bir açıklama nakledilmektedir: O diyor ki: “Ayetin *“fitne ortadan kalkıncaya ve dinin tamamı Allah için oluncaya kadar...”* kısmını iki şekilde anlamak mümkündür. 1. “Dünyada veya bölgede hiçbir müşrik kalmayıncaya ve herkes Müslüman oluncaya kadar.” 2. “Din ve vicdan hürriyeti yerleşinceye, herkesin serbestçe dinini yaşaması imkânı doğuncaya ve böylece hak olsun bâtıl olsun din seçimi ve dinî hayat baskıya değil, samimi inanca dayanıncaya kadar.”² Burada ikinci anlayışın daha isabetli olduğu açıktır, çünkü, Müslümanlara zararı dokunmayan gayrimüslim topluluklar asırlardır Müslümanlarla birlikte, onların egemenliği altında hayatlarını devam ettirmişlerdir. Müslümanlar, egemen olmalarına rağmen sırf “onlar İslam’a inanmıyor,” diye yönetimi altındaki dinî azınlıklara karşı savaş ilan edilmemiştir. Müslüman aileler de komşuluk hukuku neyi gerektiriyorsa onlarla da öyle yaşayıp devam ede gelmiştir. “*Kafirleri öldürünüz, onlarla dostluk kurmayınız, ya da onlarla savaşınız*” gibi ifadelerle, saldırgan ve fitneci insanlar kastedilmektedir. İslam tarihinde, insanlık barışı için çaba sarf eden ve başkasının düşüncesine tahammül etme mertliğini gösterebilen hiçbir gayri Müslim toplulukla savaşılmamıştır.³ Aksi olsaydı Müslümanların güçlü oldukları dönemlerde

¹ Ateş, Süleyman, *Kur'an-ı Kerim'in Öz Tefsiri*, Muhammed 47/ 4 Tefsiri

² *Kur'an Yolu*, Diyanet Tefsiri, *Enfal* 8/ 39 tefsiri

³ Yılmaz, M. K. s. 31

aramızda yaşayan gayrimüslim milletler ve toplulukların varlıklarını günümüze kadar sürdürebilmeleri nasıl izah edilebilirdi?

Sonuç

Rasulullah İslam’ı tebliğ konusunda çok hırslı idi, istiyordu ki, insanlar gaflete dalıp veya şahsi ihtiraslarından dolayı başka yollara sapmasın. O, (sav) tebliği insanlar tarafından reddedilince de üzülüyordu. Bunu şu ayette açıkça görmekteyiz: “*Ey Muhammed bu söze (Kur’an’a) inanmayanların ardından üzülerek neredeyse kendini helak edeceksin.*”¹

O (sav) bir rahmet peygamberiydi, mü’minler için rahmetti: “*O Nebi mü’minlere kendilerinden daha yakındır*”² ayeti nazil olunca şöyle buyurmuştur: “*Vefat eden bir Müslüman bir mal bırakırsa, o, akrabalarınındır, fakat kim de bir borç bırakır ve öyle giderse banadır.*”³ Bir Müslüman vefat edince onun borçlu olduğunu öğrenmişti ve bir kısım imkanlara kavuşunca da “*Onun mevlası benim, alacaklı olanlar bana gelsin*”⁴ buyurmuştu.

Rasulullah (sav), münafıklar için de bir rahmetti. Münafıklar bu engin rahmet sayesinde dünyada Azap görmediler, camiye geldiler, Müslümanların içinde dolaştılar ve Müslümanların istifade ettiği bütün haklardan istifade ettiler. Allah Rasulu onlar hakkında perdeyi yırtmadı, onların çoğunun iç yüzünü biliyordu, hatta bunları Huzeyfe (ra) ye söylemişti.⁵ Bu rivayete binaen Hz. Ömer (ra) Huzeyfe’yi takip eder, onun kılmadığı cenaze namazını o da kılmazdı.⁶

O (sav), inanmayanlara karşı da bağışlayıcı idi. Mekke fethedilince ordusunun güç yetirmesine rağmen kendisini doğup büyüdüğü bu şehirden çıkmaya zorlayan müşriklere bir intikam duygusu beslememiş, onları yok etme hedefi gütmemiştir. Aksine, kendisine her türlü eziyeti reva gören Ebu Süfyan’ın evini emniyet ve

¹ *Kehf* 18/ 6

² *Abzab* 33/6

³ *Müslim, Feraiğ*, 4

⁴ *Müslim, Feraiğ* 14, Buhari, *İstikraz*, 11

⁵ *Buhari, Fezailüs Sababe*, 20

⁶ İbnül Esir, *Üsdül Gabe*, (I, 468.)

sığınma bakımından Kabe ile beraber zikretmiştir.¹

Cenab-ı Hak, Rasulullah’ı (sav) saldırgan bir tutum içinde olmayan gayr-i Müslimlere karşı insani muamelede bulunmaya çağırın şu ayet de dikkat çekicidir: “*Allah, din konusunda sizinle savaşmayan ve sizi yurtlarınızdan çıkarmayanlarla iyi ilişkiler içinde olmanızı ve onlara adaletli davranmanızı yasaklamaz. Allah adaletli olanları elbette sever.*”²

O (sav), insanlara, dinlerine göre değil, insan oldukları için değer verirdi. Bir gün ashabıyla otururken bir cenaze geçiyordu, bunun üzerine Rasulullah ayağa kalktı. Ashabtan birisi diyor ki; *Ya Rasulallah o bir Yahudiydi*”, bunun üzerine Rasulullah, günümüz hümanistlerini mahcup edecek şu tarihi cevabı verir: “*Olsun, ama insan.*”³

Alemlere rahmet olarak gönderilen Allah’ın elçisinin ölüyken hürmet duyduğu insanlara, yaşarken eziyet etmesi mümkün müdür?⁴

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim.

¹ *Ebu Davud, Harac*, 25

² *Mümtetine* 60/8.

³ *Müslim, Cenaiz*, 78, 81

⁴ Yılmaz, M. K. s.25